

SIIPIRIKKO 3/87

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Julkaisija: Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Puheenjohtaja: Juha Miettinen Patotie 5 D 4 80160 Joensuu
puh 821133

Varapuheenjohtaja: Jouko Tiussa Ensonkatu 8 80200 Joensuu
puh 35849

Sihteeri: Juha Suomalainen Paiholansairaala G 5 80850 Paihola
puh 894351/259

Rahastonhoitaja: Ari Tanskanen Ahmankatu 34 80120 Joensuu
puh 122009

Muut hallituksen jäsenet: Tarja Hirvonen PL 119 80101 Joensuu,
Kimmo Koskela Iiksenvaara 80260 Joensuu puh 33397, Inkeri Ovasainen
Hirventie 11 80230 Joensuu puh 32818, Jouni Pursiainen Hiiliruukin-
katu 5 A 20 80260 Joensuu puh 825520

Lehden toimituskunta: Harri Kontkanen (vastaava toimittaja), Juhani
Hyttinen

Tilausasiat: Lehti ilmestyy 4 kertaa vuodessa. Jaetaan jäsenille
jäsenmaksua vastaan. Jäsenmaksun suuruus v. 1987 on 40 mk (opis-
kelijat, alle 25 v. 30 mk, perhejäsenmaksu 10 mk). Siipirikon ti-
lausmaksu v. 1987 40 mk. Irtonumerot vuosikertaan 1981 asti 4 mk
(juhlanumero 15 mk), vuosikerrat 1982- 5 mk + postituskulut.
Yhdistyksen tili SYP Joensuu 201620 - 337216/Pohjois-Karjalan
Lintutieteellinen Yhdistys r.y./PL 119 80101 Joensuu.

Kansi Käpytikka koiras (Valokuvannut Ari Lavinto)

SISÄLLYSLUETTELO

Sivu

Syysmuutto 1986 Pohjois-Karjalassa: Harri Kontkanen	67
Arktika keväällä 1986 Pohjois-Karjalassa: Ari Parviainen	74
Vaelluslinnut ja osittaismuuttajat syksyllä 1986 Pohjois-Karja- lassa: Jouni Pursiainen	76
Päiväpetolinnut 1986 Pohjois-Karjalassa: Hannu Lehtoranta	82
Pohjois-Karjalassa rengastettujen lintujen löytökatsaus 1983-87: Jouko Tiussa	89
Tiedonantoja	95
PKLTY tiedottaa	95

★ = Valtakunnallisen (Suomen lintutieteellisen yhdistyksen) rari-
teettikomitean tarkastama ja hyväksymä havainto.
☆ = Alueellisen rariteettikomitean tarkastama ja hyväksymä havainto.

SYYSMUUTTO 1986 POHJOIS-KARJALASSA

Harri Kontkanen ja Ari Parviainen

Muuttolomakkeita lähetettiin jälleen jotakuinkin normaalisti, eli niu-
kasti. Lieksasta Marko Ojala oli jälleen koonnut ansiokkaan yhteenve-
don. Seuraavana lista havainnoitsijoista ja käytetyistä lyhenteistä.
Kiitokset kaikille havaintojensa lähettäjiille.

Havainnoitsijat: Markku Halonen = MH, Heikki Holmström, Pertti Hotta
= PHo, Petri Hottola = PH, Kari Jaskanen, Matti Kapanen = MK, Lauri
Karttunen = LK, Hannu Kauhanen = HKa, Harri Kontkanen = HKo, Jari
Kontiokorpi = JK, Kari Koskela, Harri Kämäräinen = HKä, Esko Lappi =
EL, Ari Lavinen = AL, Mauri Leivo = ML, Jarmo Martiskainen = JMä,
Juha Miettinen = JM, Keijo Nuutinen = KN, Marko Ojala = MO, Ari Par-
viainen = AP, Olli-Pekka Pietiläinen = OPP, Matti ja Hannu Piironen
= (M&HP), Jouni Pursiainen = JP, Heikki Pönkkä = HPö, Matti Riikonen
= MR, Kauko Rouhiainen = KR, Hannu Räsänen = HR, Ari Tanskanen,
Erwin Tuppurainen = ET, Jari Valonen = JVa, Jari Vesterinen, Esa Vei-
jalainen = EV ja Antti Vänskä = AV.

Kuntalyhenteet:

Eno = Eno	Lip = Liperi
Ilo = Ilomantsi	Nur = Nurmes
Joe = Joensuu	Out = Outokumpu
Juu = Juuka	Pol = Polvijärvi
Kes = Kesälahti	Pyh = Pyhäselkä
Kii = Kiihtelysvaara	Rää = Rääkkylä
Kit = Kitee	Toh = Tohmajärvi
Kon = Kontiolahti	Tuu = Tuupovaara
Lie = Lieksa	Vär = Värtsilä

Muut lyhenteet: m = muuttava, p = paikallinen, juv = nuori

Fenologisesti myöhäiset havainnot:

Hiirihaukka	31.10.	1 m/p	Lie Rauhala (MO)
"	19.11.	1 p	Kon Kirjavaara (M&HP)
Ruskosuohaukka	12.09.	1 juv p	Joe Multimäki (HKo)
Tukkasotka	01.12.	6 p	Lie Pokronlampi (MO)
Sepelhanhi	24.10.	10 m	Lie Rauhala (MO)
Lapasotka	16.11.	1 p	Lie Kevätlahti (MO)
Kaulushaikara	19.09.	1 p	Joe Höytiäisen kanava (ML)
Sepelkyyhky	02.11.	1 m	" (HKo)
Luhtauhiitti	06.09.	1 p	" (JM,ML)
Kehräjä	02.09.	1 reng.	Joe Höylas (JM)
Mustapää/pensas- tasku	24.10.	1 p	Lie Rauhala (MO)
Kultarinta	22.08.	1 reng.	Joe Höytiäisen kanava (JM)
Rytikerttunen	04.09.	1 kontr.	" (ML)
Lapinuunilintu	20.08.	1 reng.	" (JM)
"	21.08.	1 kontr.	" (JM)

Viimeiset havainnot lajeittain:

Kuikka	25.10.	Pikkutylli	17.08.	Räkättirastas	30.11.
Kaakkuri	25.10.	Karikukko	27.09.	Laulurastas	07.10.
Silkkiuikku	12.11.	Taivaanvuohi	04.10.	Punakylkirastas	27.10.
Härkälintu	01.10.	Jänkäkurppa	04.10.	Mustarastas	06.10.
Mustakurkku-uikku	17.09.	Lehtokurppa	22.09.	Kivitasku	28.09.
Sinisorsa	23.11.	Isokuovi	21.09.	Pensastasku	07.09.
Tavi	25.09.	Metsäviklo	05.08.	Leppälintu	30.09.
Jouhisorsa	05.10.	Liro	09.09.	Sinirinta	18.09.
Haapana	12.11.	Rantasipi	05.09.	Punarinta	14.10.
Lapasorsa	05.09.	Valkoviklo	05.09.	Mustapääkerttu	17.10.
Punasotka	20.09.	Mustaviklo	14.08.	Lehtokerttu	07.09.
Telkkä	20.11.	Pikkusirri	19.09.	Pensaskerttu	09.09.
Alli	31.10.	Suosirri	18.09.	Hernekerttu	01.09.
Pilkkasiipi	04.11.	Kuovisirri	14.09.	Harmaasieppo	27.09.
Mustalintu	27.11.	Vesipääsky	23.08.	Kirjosieppo	03.09.
Tukkakoskelo	13.10.	Selkälokki	06.10.	Rautiainen	18.10.
Isokoskelo	15.11.	Harmaalokki	30.11.	Metsäkirvinen	25.09.
Uivelo	13.10.	Kalalokki	03.12.	Niittykirvinen	11.11.
Metsähänhi	27.09.	Pikkulokki	07.09.	Lapinkirvinen	12.09.
Valkoposkianhi	10.10.	Naurulokki	11.10.	Västäräkki	17.10.
Laulujoutsen	22.11.	Kalatiira	07.09.	Keltavästäräkki	14.09.
Piekana	11.10.	Sarvipöllö	19.09.	Lapinharakka	19.10.
Varpushaukka	06.10.	Suopöllö	05.10.	Pikkulepinkäinen	12.09.
Kanahaukka	06.10.	Käki	23.08.	Kottarainen	22.11.
Mehiläshaukka	14.09.	Tervapääsky	31.10.	Hemppo	07.11.
Sinisuohaukka	23.09.	Käenpiika	04.09.	Punavarpunen	09.09.
Kalasaäski	17.09.	Kiuru	24.10.	Peippo	02.11.
Nuolihaukka	24.09.	Haarapääsky	28.09.	Järripeippo	22.11.
Tuulihaukka	18.09.	Räystäspääsky	01.09.	Pohjansirkku	28.09.
Ampuhaukka	08.10.	Törmäpääsky	07.09.	Pajusirkku	20.10.
Kurki	05.10.	Kuhankeittäjä	10.08.	Lapinsirkku	30.09.
Meriharakka	01.10.	Mustavaris	16.10.	Pulmunen	31.10.
Töyhtöhyöppä	13.09.	Peukaloinen	24.09.		
Tylli	19.09.	Kulorastas	06.10.		

Joe Höytiäisen kanavan lintuaseman rengastukset kertovat taas omaa kieltään syksyn hyttysöjien ja muutamien muiden tirpuslintujen vaikeasti maastossa havaittavasta muutosta. Pajulintujen päämuutto oli tänä syksynä aikainen; parhaat rengastusmäärät sattuivat 10-15.8. väliselle ajalle, "huipun" ollessa 11.8. 87 rengastusta.

Ruokokerttusten vaisu päämuutto sattui heinä-elokuun vaihteeseen ja ilmeisesti myös kerttujen päämuutto ajoittui elokuun alkupuolelle, koska niitä aktiivisemmalla pyynnillä elokuun ensimmäisen viikon jälkeen saatiin niukasti verkoista.

Sirittäjiä saatiin 15.8. 3 yks., harmaasieppoja 3.9. 5 yks., pohjansirkkuja 3.9. 8 yks., Sinirintoja 4.9. 8 yks., 5.9. 11 yks., punarintoja puolestaan tupsahteli verkkoihin 10.9. 12 yks., 22.9. 10 yks., 1.10. 11 yks. ja tiltaltteja 18.9. 10 yks., sekä 25.9. 9 yks. (JM). Ei yksi pääsky syksyä tee, vaan 16.8. oleili Höyt. kanavalla 500 p haarapääskyä (ML) ja 22.8. Joe Paritsanlahdella hyttyspyynnissä oli 700 p haara-/räystäspääskyä (HKO).

Harvemmin syksyllä maastossa nähtävä hyttysöjä kirjosiieppo (Valok. Hannu Puhakka)

Västäräkistä vähäsen; 21.8. Lie Pokronlahdella 150 p keltaväiskiä (MO) ja 18.9. Lie Lamminkylällä 100 p väiskiä (MO), sekä 5.9. Joe Paritsanlahdella 100 p västäräkkiä (HKO,AP,ML).

Pohjansirkkuja tiksutteli 24.8. Lie Petroniemessä 15-20 p (EL) ja 13.9. Out Vuonoksessa näitä tsik-sirkkuja oli 15 p + m (ML).

Kotkaraisia oli 450 päinen parvi 5.9. Joe Multimäessä (AP,ML,HKO), 6.9. 350 p Joe Repokallion kaatopaikalla (JM) ja 27.9. 250 p Lie Pokronlammella (EL).

Tervapääskyt pysyttelivät runsain joukoin poikkeuksellisen myöhään; yleisenä lokakuun ensimmäiset viikot ja yksittäisiä vielä lokakuun lopulla ja tämän harakiri-tyyppisen käytöksensä johdosta ne olivat syksyn lintumaailman puhutuun aihe.

Sinisiä sorsia kellui 400 p 19.10. Lie Riikonlammilla (MO), isokoskeloita uiskenteli 12.10. Lip Heposelällä 44, 30 ja 30 potti, sekä vielä 15.11. samalla selällä 12 ja 90 potti (LK).

15.9. muutteli Joe Paritsanlahdella 55 haapanata (ML).

30.9. oli (ML) korvat höröllä klo 20.30-20.45 välisen ajan, kuullen muutolla 200 punakylkeä ja 20 laulurastasta Joe keskustassa. 5.10. laskettiin Rää Vuoniemessä lokkeja ja 70 harmaata- ja 50 kalalokkia lepsutteli ohi (AP,ML,JP,HKO). Kalalokkeja oleili paikallisena Lip Riihilahti-Riihilampi 20.9. 130 ja 100 p (LK).

Pulmusia oli Lie kaupungin niemessä 26.10. 60 p (MO).

Syksyn pääkahluriantti nähtiin taasen Joe Paritsanlahdella, joka oli elämänsä kunnossa. Kahlureiden määrää latisti heinäkuisten vanhojen kahlurien puute, mihin lienee syynä Outokummun paikkojen vähäinen retkeily, sekä elokuun lopun ja syyskuun alun välisenä aikana Paritsanlahdella vallinnut totaalinen kahlurityhjiö.

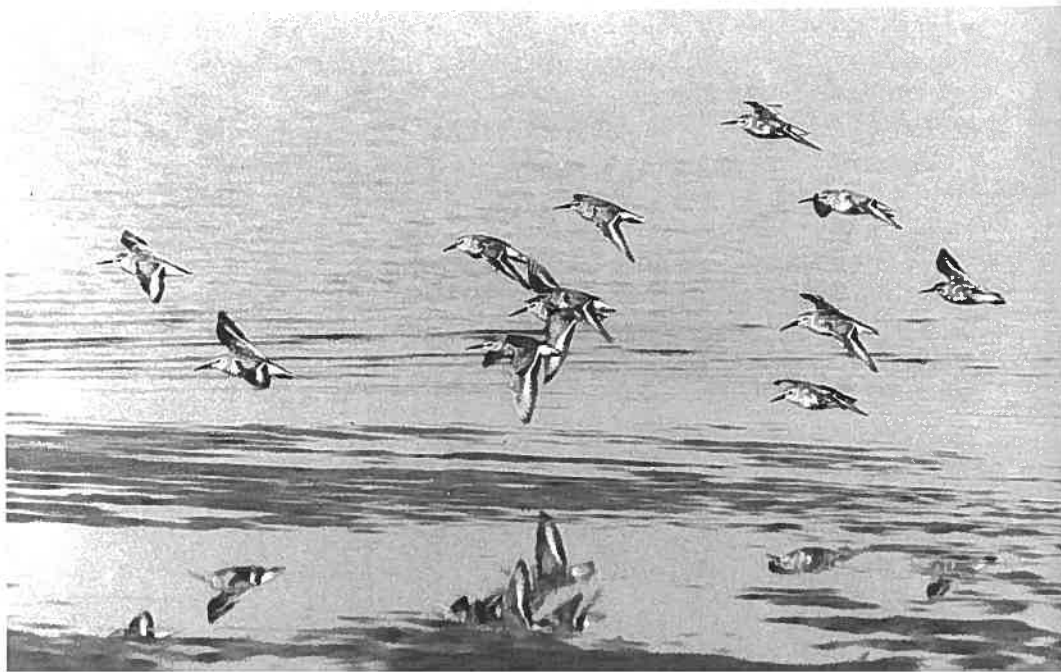
Jo kesäkuun lopulla oleili Lieksan kaupungin niemessä muutamia vanhoja lapin- ja suosirrejä ja 24.6. oli Lie Pokronlammella 1 p jänkäsirriäinen (MO). "Syksyn" toinen ja viimeinen jänkäsirriäinen nähtiin 6.8. Joe Kiviniemessä muutolla.

24.7. oleili Lie Viekijärvellä 1 vesipääsky (EP) ja saman lajin nuorukainen piiperteli 23.8. Out Vuonoksessa (ML).

Pysyäksemme syksyn harvinaisemmissa kahlureissa edelleen; 12.9. Out Vuonoksessa oli 1 nuori isosirri (ML), ja 1.10. Rää Vuoniemessä istuskeli rantakivillä 2 nuorta meriharakkaa (ML,AP,HKo). 24.7. Joe Repokallion kaatopaikan haisevilla saostusaltailla piiperteli 25 liroa, 10 suokukkoa, 1 punajalkaviklo ja 4 lapinsirriä (HKo).

Vedenpinnan laskiessa Pielisjoessa, paljastuivat Paritsanlahden kaalajalietteetkin elokuun alussa. 10.8. sateisena päivänä oli Paritsanlahdella 50 liroa. 5 valkovikloa, 2 mustavikloa, 1 kuovisirri, 2 suosirriä ja 11 tylliä (MK,HKä,HKo). 10.8. puolestaan (ML) yhytti Joe Höytiäisen kanavalta 19 taivaanvuolta.

Tälläinen suosirriparvi oli harvinainen näky tänä syksynä (Valok. Kari Koskela)

16.8. Paritsanlahdella oleili 10 tylliä, 5 pikkusirriä, 20 suokukkoa, 2 kuovisirriä ja 2 mustavikloa (monet). Pian Paritsanlahdella seurasi tyhjä putki, piristyen ennen syyskuun puoltaväliä; 12.9. liettehille oli ilmestynyt 14 pikkusirriä, 1 kuovisirri ja 5 tylliä (HKo,JP). Samana päivänä Out Vuonoksessa oli 13 suosirriä, 1 pikkusirri ja 1 tylli (ML). Pikkuhiljaa arktiset kahlurit hävisivät maisemista. Vähemmän arktisia teddyhyppien suurin keräilyparvi 100 p tipiä oleili 29.7. Lie kaupungin niemessä (MO).

Kurkien muuttokarkeloita enteilivät lukuisat alle 10 yksilön parvet elokuun lopussa. Syyskuun alussa oltihin Lie Soidinsuolla pikemminkin sotin-, kuin soidinmenoissa, kun 50 kurkea elämöi rahkasammalen keskellä (MR). 6.9. Lie Siikasuo pelloille kertyi päivän aikana 185 kurkea ja iltapäivällä linnut ottivat hatkat ja suuntasivat S (JMa). 7.9. samalla suolla muutti ensin iltapäivällä 120 kurkea ja illalla vielä 20, kompassineulan osoittaessa edelleen etelään (JMa).

7.9. muutti myös Rää Haapasalmessa 51/6a kurkea (MH).

Syyskuun puolenvälin jälkeen ei Lieksasta ole enää kurkihaviksia, kun puolestaan etelämpänä päästiin vasta vauhtiin.

14.9. Joe Höylas 35 S (ML) ja 17.9. 35 m Rää Haapasalmi (MH), enteilivät jo päämuuttoa Joensuun korkeudella.

23.9. purjehti Joe Höytiäisen kanavalla 151 kurkea 5 parvessa klo 10.30-12.40 välisenä aikana leppoisan aurinkoisen sään ja heppoisan pohjoistuulen vallitessa (AP,HKo).

27.9. koettiin Rää Vuoniemessä, pääosin puolelta päivin, mukavaa kurkimuuttoa, kun 152 kurkea 7 parvessa seuraili Liperin kannasta (AP,HR,AV,ML).

1.10. Lip Viitalahdessa 20 kurjen jalat sojottivat kohti pohjoista (AT) ja vielä 5.10. asti riitti kurkia, kun aamutuimaan 45 syksyn viimeistä ripakinttua paineli pakkasia pakohon (AP,ML,JP,HKo).

Hiiri- ja mehiläishaukkojen muutto ilmeisesti lipsahti johonkin retki-tyhjiön aikaan. koskapa Buzzard tyyppisiä petoja nähtiin elo-syyskuun vaihteessa niukasti muuttolennessä.

31.8. Joe Paritsanlahdella muutteli 6 hiirihaukkaa ja 14 Buzzardia iltapäivällä (JP,HKo). 28.8. Joe Yliopistolla muutteli 9 hiirihaukkaa ja 5 varpushaukasta (ML).

9.9. Vär Sääperinjärven pelloilla saalisteli 5 sinisuohaukkaa, samanaikaisesti ohii muutteli 1 sinisuo- ja 1 määrittämätön suohaukka (AP, HKo).

Onneksi viimesyksyn piekanat-poissa syksystä ei tullut toisintoa, vaan 17.9. aloittivat piekanat 18 yksilön voimalla ensimmäisen mainitta-

vamman muuttopäivän Joe Höytiäisen kanavalla (ML). Seuraavana päivänä Höytiäisen kanavalla muutti jo 26 piekanaa aamupäivällä ja vielä 8 iltapäivällä Joe Paritsanlahdella (ML,HR,AP,HKo).

26.9. navakan pohjoistuulen ja ryöppyisten räntäsadekuurojen välissä laskettiin Rää Vuoniemessä 40 piekanaa ja vielä iltapäivällä Joe Rantakylän pallukalta 26 piekanaa (AP,HKo).

Vielä seuraavaksi päiväksi riitti Rää Vuoniemessä 17 piekanaa (AP,HR,AV,ML). Harvinaisista petolinnuista kannattaa mainita 26.9. Lie Vien-suussa nähty kotka sp. (K. Kiiskinen) ja 8.10. Joe Höytiäisen kanavalta nähty tunturi-/muuttohaukka painelemassa matalalla Pyhäselän yllä kohti lounasta (AP,ML,HKo).

Syksyn hanhimuutossa ei ole sen enempää kertomista, kuin viimeisyksynkään. Länsituulten posotellessa ei kyllä paljon toivoa osannut. Muuton aloittivat 9.9. Lip kirkonkylällä nähdyt 30 hanhi sp:tä (KR) ja jatkoa seurasi 14.9. Joe Höytiäisen kanavalla muutteli 100 sepelhanhea (ML,HKo).

17.9. tuli ensimmäinen Anser-hanhien muuttopäivä, tuolloin Joe Höylak-sella nähtiin iltapäivällä 50 metsähanhea, 60 Anseria ja 85 hanhi sp:tä (ML). Samana päivänä Lie kaupunginniessä muutti syksyn ainoat 36 tundrahanhea (MO).

Syyskuun loppupuolella nähtiin yleensä satakunta Anserhanhea päivittäin, mutta mitään "muuttoa" ei koettu.

23.9. nähtiin Lie Viekinjärvellä 150 sepeliä muutolla (ET). Syksyn "kovin" hanhimuutto koettiin 5.10. Rää Vuoniemessä hanhimuuttoa odotellessa, kun 770 hanhi sp:tä viidessä parvessa paineli kapeaa putkea pitkin aamutuntien aikana (ML,AP,JP,HKo). Valkoposkia nähtiin niukasti, 4.10. 50 muuttavaa illalla Lie keskustassa (MO) jäi lähes ainoaksi havainnoksi. Lieksassa nähtiin myöhäisiä sepelanhia 22.10. 28 m ja 24.10. 10 m (JMa). Syksyn kenties mielenkiintoisin hanhihavio on 22.11. Lie Vuonislahdessa lähdyt 200-300 m hanhi sp:tä (MR).

Joutsenten päämuutto koettiin syyskuun lopun pohjoisen kylmän purkauksen yhteydessä, tuolloin 28.9. vanhalla tutulla joutsen paikalla Pol Viklinrimellä oli päivälevolla 46 joutsen vanhusta (HKo,Keijo Sahlman).

Syksyn toiseksi suurin joutsenparvi oli 10.10. Rää Haapasalmella nähty 32 pikkujoutsenen muuttoporukka (MH).

Lokakuun lopulla ja marraskuun alussa nähtiin yleensä vain pikkuporukoita, pienenä poikkeuksena 31.10. Rää Hautalammilla 11 joutsenvanhusta ja 3 rumaa ankanpoikasta paikallisena (ML,AP). Viimosia jouhtenia

Syysmuutolla lepäileviä joutsenia (Valok. Hannu Puhakka)

nähtiin 20.11. Kit Tolosenmäessä 9 muuttavaa (Paavo Järvinen) ja 22.11. Lie Siikasuolla 2 muuttavaa (JMa).

Gavioiden ja arktisten vesiäisten rupamuutto on vielä surkeampaa kerrottavaa kuin viimevuonna, ei mitään massapäiviä ja ahkera Vuoniemi-staiji ei tuonut asiaan paljoa lisäväriä.

Gavioita alkoi pikkuhiljaa muuttella jo elokuun puoliltavälin ja syyskuussa esimerkiksi Joe Höytiäisen kanavalla päivittäisessä muutontarkkailussa nähtiin päivittäin kymmenkunta Gaviaa.

Pohjoinen kylmänpurkaus 26.9. sai Gaviamuutonkin piristymään, tuolloin Rää Vuoniemessä nähtiin 8 kuikkaa, 7 kaakkuria ja 46 Gavia sp:tä muutolla (AP,HKo). Seuraavana päivänä sama tahti jatkui ja samaisen niemen ohitti 20 kuikkaa, 1 kaakkuri ja 61 Gavia sp:tä (ML,AP,HR,AV).

Lokakuun alun tyypilliset vesilinnut allit olivat tyystin kateissa, vain muutamana päivänä päästiin yli sadan yksilön päiväsummiin. Muun muassa 5.10. Rää Vuoniemessä muutti 190 allia (HKo,ML,AP,JP). Mustalintuja muutti 10.10. Lie Rauhalassa 200 (JMa) ja 21.10. Lip Suursaaressa muutti 30 + 120 mustalintua (Elvi ja Esko Sahlman). Lapasotkia ja pilkkasiipiä muutteli ihan ykköslintuja, parhaana palana 3.10. Rää Vuoniemessä 8 muuttavaa pilkkasiipeä (AP,HKo).

Historian surkeimpiin syksyihin hanhien ja vesiäisten kannalta kuluva syksy -86 hurautti ohi, ja tässä odotellaan kuumeisesti jo uutta syksyä lintuineen. Jos syksyllä -86 ei muutontarkkailussa paljon huumori kukkinut, niin voimme ainakin uutta syksyä odotellessa lohduttautua sillä, että alemmas muuttolukemissa tuskin enää voidaan vajota.

ARCTIKA KEVÄÄLLÄ 1986 POHJOIS-KARJALASSA

Ari Parviainen

Gaviat

Ensimmäiset havaittiin 29.4. Joe Höylasilla 2 p kuikkaa (ML,HKo) ja Kes Ristilahdella 3 p kuikkaa (KM). Ensimmäinen yli sadan Gavian päivä oli 15.5. Kon Pitkärannassa, jossa muutti 125 sp:tä kahdessa parvessa (ML,HKo). 17.5. määrät senkun kasvoivat: Kes Rasti klo 03.50-11.50 muutti 581/39a, joista määritettiin 5 kuikkaa ja 4 kaakkuria (PHo,JK). Samana päivänä Rää Vuoniemessä viuhtoi klo 8.45-11.10 271 Gaviaa pohjoiseen. Määritykset 50 kuikkaa ja 1 kaakkuri (ML,MK). Kevään Gaviamuuton huipentuma koettiin 26.5. joka oli valitettavasti arkipäivä, joten havaintopaikkoja oli nihkeästi miehitettynä. Klo 7.20, kun OPP saapui paikalle Kes Rastiin, oli muutto jo täydessä käynnissä ja tunnin kuluttua siitä se oli lähes loppahtanut. Ensimmäisen tunnin aikana räpisteli 912 Gaviaa pohjoiseen, ja kun pois lähdön aika koitti klo 12.00, oli vihon sivuille kertynyt koukeroita 1123 Gavian verran. Parvia oli yhteensä 33, joten parvikoko oli todella suuri, mahtuipa joukkoon kaksi yli 100 yksilön parvea (111 ja 106). Muuton tai paremminkin pienen osan siitä havaitsi myös ML, joka pahaksi onnekseen joutui katselemaan sitä "avaimenreiästä" Joe Yliopistolla. Vihmerän kaksikymmenminuuttisen aikana 8.15-8.35 paineli 194 sp:tä vesisateessa pohjoisille asuinsijoilleen. Vielä 27.5. Kes Rastille riitti 16 kuikkaa, 2 kaakkuria ja 218 Gaviaa (OPP,JVa). Viimeiset Gaviat ilmoitettiin Kes Rastista 28.5. jolloin meni vielä 18 kuikkaa ja 1 sp sekä paikallisena meloi vielä 7 kuikeloa. Yhteensä Gaviota nähtiin kevään aikana sauraavasti: Gav arc 306, Gav ste 28 ja Gavia sp hulpeat 3057.

Vesiäiset

Surkea kevät. Vain Kesälahden Rastissa nähtiin jonkinlaista muuttoa. Muualta vain hajahavaintoja ja nekin Joensuusta tai Rää Vuoniemestä. Kaksi päivää erottui Kes Rastissa määriensä puolesta yli muiden, nimittäin 17. ja 21.5. Luettelen tässä molempien "päämuuttopäivien" määrät, kun ei kyseisen kevään vesiäismuuton kulusta juuri muuta saa irti. 17.5. muutti paikan ohi 30 allia ja 450 vesiäistä sekä 350 mustalintua kellui paikallisena. 21.5. oli muuton puolesta ihan yhtä surkea sekini. Yhteissumman 1193 muodostaa nimittäin pääosin paikallinen 1000 allin lautta. Muutolla meni 66 mustalintua, 10 pilkkasiipeä ja 27 lapasotkaa. Päivän lapasotkamäärä olikin lähes kolmasosa koko kevään marilasummasta, joka oli 93 yks. Näistä yksi kolmasosa nähtiin Kesälahden ulkopuolella. Lopuksi voin vain heittää lukijoiden silmi-

le kevään muut hirvittävät loppusummat: allia 2845 (Kesälahti 2614), mustalintu 1479 (Kesälahti 1169) ja pilkkasiipi 209 (Kesälahti 172). Kesälahden luvuista ovat pääosin vastuussa JK ja OPP, joskin mukana ovat luurailleet myös PHo,JV,EV ja I. Nokelainen.

Kahlurit

Esitän kevään supervaisun kahlaajamuuton muun jutun ulkoasusta poiketen lajeittain, koska voin huoletta luetella useimmista kaikki havainnot.

Meriharakka

Kaikki havainnot: 4.5. Joe Linnunlahti klo 7.00 9 p (ML) ja klo 18.00 16 p (AP), 9.5. Kon Jukajoen suu 28 p, jotka lähtivät N (HKo,AP), 17.5. Out Vuonos 1 p (HKo) sekä 18.6. Joe Siililahti 4 N (ML).

Tylli

Ensimmäinen 11.5. Joe Ukonlahti 1 kiert. (AP,AL), seuraavat Joe Höylas 20.5. ä, 22.5. 1 N (JM) ja "lopun" Out Vuonos 7.6. 2 p ja 27.6. 1 p (ML).

Karikukko

Neljä havaintoa kuudesta yksilöstä, siis yhtä "paljon" kuin tyllejä. Kes Rasti seuraavat: 20.5. 1 kiert., 21.5. 1 ä, 27.5. 3 kiert. (OPP, I. Nokelainen,JV) ja Out Vuonos 1.6. 1 p (AP).

Punakuiri

Ainokaiset Vär Sääperillä 10.5. 5 kiert. (ML,PH,HPö,HR).

Punajalkaviklo

Peräti 8 havaintoa 9 yksilöstä. Eniten Joe Höylas, jossa 4. 22. ja 29.5. 1 sekä 28.5. 1 + 1 N (JM,ML). Muut havainnot: Lip Heponiemi 25.5. 1 ä (LK) ja 26.5. 2 p (ML,MK,JP). Viimeinen 16.6. Kon Pitkärannassa 1 S (MH,KK).

Mustaviklo

Lomakkeilta löytyi tiedeot 112 yksilöstä ajalta 1-28.5. Ensimmäinen 1.5. Lip Ahonkylä 1 p (AP,JP). Päämuuton aikaan summat nousivat seuraavanlaisiksi: 9.5. Kon Pitkäranta 15 p (AP,HKo), 10.5. Kon Pitkäranta 20 p (ML ym.) ja Lip Lautasuo 10 p (LK), 12.5. Lip Ahonkylä 15 p ja Out Vuonos 14 p (ML,HKa,HKo). Viimeinen ilmoitettu havainto 28.5. Vär Sääperi 1 p.

Pikkusirri

Niukkaakin niukemmin. Kuitenkin kaksi havaintoa. 26.5. Lip Heponiemi 1 p (ML,MK,JP) ja 15.6. Out Vuonos 3 p (ML,AV).

Lapinsirri

Kaikki Havainnot: 10.5. ja 1.6. Vär Sääperi 1 p (ML), Out Vuonos 1 p (ML,HKa,HKo,AV), 26.5. Lip Heponiemi 2 p (ML,MK,JP) sekä 29.5. Joe Höylas 1 SE (JM).

Suosirri

Yksi ilmoitettu havainto! 26.5. Lip Heponiemi 60 p, jotka lähtivät muutolle (ML,MK,JP).

Vesipääsky

26.5., joka näkyy olleen kevään paras kahluripäivä, kahdessa paikassa: Pol Nisäjärvi 17 p (AP,AL) ja Out Sysmäjärvi 4 p (ML,MK,JP,PH,HPö). Viimeiset 1.6. Kon Pitkärannassa 2 p (AP).

Kihut

Uutena piirteenä muuttokatsauksessa ilmenee nyt vanhojen kihujen käsittely tämän otsikon alla. ARK päätti vuoden 1985 lopulla poistaa tarkastettavien lajien listalta ad merikihun ja ad leveäpyrstökihun (ks. Siipirikko 1/86), joten nämä ikäänkuin luonnostaan siirtyivät arktikan yhteyteen. Keväällä -86 nähtiin kihuja melko normaalisti. Seuraavassa kaikki havainnot lajeittain.

Merikihu

16.5. Joe Höylas 1 va kiert. (ML), 17.5. Kes Rasti 1 va NNE (PHo,JK), 20.5. Joe Linnunlahti 1 N (ML), 23.5. Kes Rasti 2 va E (JK), 25.5. Rää Vuoniemi 1 va N (ML,PH,MK,AP), 28.5. Kes Rasti 1 va NNE (OPP).

Leveäpyrstökihu

Ainokainen 17.5. Kes Rasti 1 va merikihun kanssa NNE (PHo,JK).

Kihu-laji

16.5. Joe Höylas 1 tu N (ML) ja Kes Rasti 1 NNE (PHo,JK), 28.5. Kes Rasti 1 va NNE (OPP).

Kes Rastilla näkyi muun muuton ohessa myös tundrahanhia 17.5., jolloin 24 suunnisti aamutuimaan NE (PHo,JK) ja sepelhanhia 26.5. yhteensä 810 neljässä parvessa klo 7.50-9.00 (OPP).

Lopuksi haluan esittää kiitokseni Kes Rastin stajjareille ja ennenkaikkea Jari Kontiokorvelle, jonka lomakkeet olivat pääosaltaan tämän arktikakatsauksen perustana Gavioiden ja vesiäisten osalta.

**VAELLUSLINNUT JA OSITTAISMUUTTAJAT SYKSYLLÄ 1986
POHJOIS-KARJALASSA**

Jouni Pursiainen

Säännöllisen lintuasemarengastuksen ja hyvän vastausaktiivisuuden ansiosta vaelluslintujen esiintymisestä sai jälleen hyvän yleiskuvan. Lintuasemarengastusten osalta yksityiskohtaisempaa tietoa on saatavilla Siipirikossa 1/87 (Juha Miettinen ja Ari Latja). Syksyn kohokohtia olivat pikkutikan ja hömötiaisen runsas liikkuminen, mutta myös harmaapäätikkoja, lapintiaisia, pyrstötiaisia ja tundraurpiaisia näkyi mukavasti. Toisaalta esimerkiksi kuusitiainen, hippiaäinen, vihervarpunen, urpiaainen ja käpylinnut olivat vähissä.

Havainnoitsijat ja katsauksessa käytetyt nimilyhenteet:

Asko Halonen, Markku Halonen (MH), Heikki Holmström (HH), Timo Hämläinen, Auvo Ikonen, Outi Isokääntä, Kari Jaskanen, Paavo Järvinen (PJ), Päivi Kankkunen, Lauri Karttunen (LK), Aura Koivisto (AK), Harri Kontkanen (HK), Esko Lappi (EL), Heljä Leivo, Kalle Leivo, Mauri Leivo (ML), Jarmo Martiskainen, Juha Merilä, Keijo Nuutinen, Juha Miettinen (JM), Marko Ojala (MO), Ari Parviainen (AP), Jarmo Pautamo (JPa), Hannu Piironen (HP), Matti Piironen, Jouni Pursiainen (JP), Matti Riikonen, Risto Sauso, Ari Tanskanen (AT), Jouko Tiussa (JT) ja Erwin Tuppurainen.

Hiiripöllö Edellisvuoden tapaan Höylaksella rengastettiin kaksi hiiripöllöä (21.8. ja 10.9.). Muut havainnot: 24.9.-1.10. Rää Haapasalmi (MH), 30.9.-6.10. Ilo Heinäsuu 1-2 p (HH,Outi Isokääntä, Juha Merilä), 18.10. Rää Vahalahti 1 (JP,Timo Karkkiainen, Harri Kontturi), 19.10. Kit Kiteenlahti 1 (PJ,Alpo Parkkonen) ja 19.10.-9.11. Rää Sangenlahti 1 (MH).

Varpuspöllö Lintuaseman kahden rengastuksen (10.9. ja 9.10.) lisäksi varpuspöllö tavattiin 14.9. Joe Niinivaaralla (JT), 26.10 Pyh Niitylahdessa (AP,JP), 26.10. Lip Lammussa (LK, Juha Kosonen) ja 8.11. Lip Simananniemessä (Asko Kariola, LK).

Lapinpöllö Neljä havaintoa: 18-30.9. Rää Kiesjärvi 1 p (ML, AP ym.), 21.9. Ilo Niemijärvi 1 (HH, Päivi Kankkunen), 27.10. Lie Kiiskilänvaara 1 (Jarmo Martiskainen) ja 5.11. Rää Haapasalmi 1 (MH, Auvo Ikonen, Asko Halonen).

Helmpöllö Höylaksella kahdeksan rengastusta, mikä on puolet edellisvuotisesta. Näiden lisäksi neljä havaintoa tästä vaikeasti havaittavasta lajista: 15.9. Pyh Mulo 1 kuollut (AT), 5.10. Ilo Hattuvaara 1 (AK, Juha Merilä, Risto Sauso), 15.10. Lip Ahonkylä 1 kuollut (AT) ja 13.11. Lip Viitalahti 1 (AT).

Harmaapäätikka Yllättävän monta havaintoa: 18.9. Höylas 1 (JM, AP, HK ym.), 15.10. Kon Selkie 0/1 (HK, Tuovi ja Sakari Kontkanen), 16.10. Kit Puhos 0/1 (PJ), X-XII Lie Lehmivaara 1 (R. Leikas), 30.11. Kit Kiteenlahti 0/1 (PJ, Veijo Väkeväinen) ja 27.12. Toh Hukkala 0/1 (JP).

Käpytikka Käpytikkoja ilmeisesti liikkui edellisvuotista enemmän vaikka Höylaksella rengastettiinkin vain 10 lintua (19 syksyllä 1985). Lintuasemalla nähtiin muutolla NW 1.9.-18.9. yhteensä 36 käpytikkaa, joista 6.9. 10, 10.9. 8 ja 18.9. 8 (AP, ML ym.). Myös Rää kirkolla muutti 15.8. alkaen lähes päivittäin yksittäisiä lintuja (MH). Lieksassa laji mainitaan kohtalaisen runsaaksi (EL).

Lapinpöllöstä tuli ilahduttavasti neljä havaintoa (Valok. Hannu Puhakka)

Pikkutikka suoritti poikkeuksellisen runsaan vaelluksen (Valok. ?)

Pikkutikka Valtakunnallisesti ennätyskellisen runsas pikkutikka-vaellus heijastui runsaina havaintoina myös Pohjois-Karjalassa. Tosin Höylaksella rengastuksia kertyi 31.7.-26.10. vain kaksi edellisvuotista enemmän (12). Näiden lisäksi lintuasemalla nähtiin 29.8.-16.10. yhteensä 14 vaeltavaa pikkutikkaa. Vaellus painottui syyskuulle, mistä kertoo sekin, että Rää Vuoniemessä nähtiin 26.9.-XI vain kolme pikkutikkaa, joista niistäkin kaksi syyskuun puolella. Toh Onkamo 1 p yks. (JPa). Kun maakunnan yhdeksän yksittäistä havaintoa otetaan mukaan tulee syksyn pikkutikkasummaksi 38.

Pohjantikka Lintuasemalla rengastettiin vain kaksi pohjantikkaa, mutta muutoin laji oli kohtalaisen runsas. Höylaksen summa oli 5.9.-10.10. yhteensä 14 vaeltavaa pohjantikkaa, joista 10.9. 3, 18.9. 3 ja 23.9. 3. Muualla maakunnassa tavattiin syys-lokakuussa 6 yksilöä. Marraskuussa Enossa yksi (JPa).

Palokärki Tavanomaista syysliikehdintää: 28.8.-27.10. nähtiin yhteensä 14 palokärkeä, joista kolme syys-lokakuun vaihteessa Rää Vuoniemessä muutoin SE (AP, HK ym.). Lisäksi syyskuun alkupuolella Toh Kirkkosuolla 1 p yks. (JPa).

Korppi Rää Vuoniemessä nähtiin vaeltavia korppeja seuraavasti: 30.9. 2 SE (ML ym.), 4.10. 2 m (JP ym.), 5.10. 3 NW (AP, JP, HK), 18.10. 2 W (AP ym.) ja 26.10. 2 NW (HK). Tavanomaisesta vaisusta liikehdinnästä täysin poiketen muutti Höylaksella 6.10. 22 + 12 korppia NW (ML, HK)! Näiden lisäksi vain muutamia irtohavaintoja.

Pähkinähakki Normaali pähkinähakkisyys, yksittäisiä lintuja siellä täällä: 24.7. ja 21-28.8. Kon kk. 1 (HK, HP), 24.8. Out Rautatieasema 1 (ML), IX alku-24.10. Höylas 2 jatkuvasti liikkeellä välillä Noljaka-Lautasuo, 6.9. Lie Mähkö 1 p (MO), 30.9. Rää Vahalhti 1 p (ML ym.) ja 1-3.11. Rää Haapasalmi 1 (MH). 9.9. Joe Länsikadulla nähdyt korkealla (SE) muuttaneet 2 hakkaa saattavat olla eri lintuja kuin Höylaksella (ML).

Närhi Ei varsinaisia vaellushavaintoja.

Talitiainen Varsin tavanomainen talitiaisyys. Höylaksella 282 rengastusta huipun ollessa IX puoliväli-X alku. Vaellushavaintoja ilmoitettiin yhteensä 117 yksilöstä, joista kannattaa ottaa esille Vuoniemen havaintosarja (AP, ML, HK, JP, MH ym.): 28.9. 19 m ja 30.9. 36 NW, 5.10. 9 NW, 6.10. 15 NW, 11.10. 4 SE, 12.10. 35 SW ja 19.10. 5 SE.

Sinitiaainen Sinitiaisvaellus oli voimakasta edellisyyksen tapaan. Lintuaseman rengastukset painottuvat lokakuulle siten, että paras päivä oli 5.10. (19 rengastusta). Muutoin 30.9.-2.11. vaeltaviksi kirjatuista 80 sinitiaisesta kannattaa mainita Höylakselta 6.10. a14 W (ML, HK), 10.10. 20 m (JM), 16.10. 8 NW ja 18.10. 3 SE + 9 NW (JM). Vuoniemessä nähtiin lähinnä yksittäisiä lintuja lokakuun aikana yhteensä 15.

Kuusitiainen Kuusitiaisia liikkui hyvin vähän. 4.9.-7.12. nähtiin yhteensä 12 yksilöä, joista Rää Vuoniemessä 28.9., 1.10. ja 31.10. 1 m (AP, ML ym.) ja lintuasemalla 3 rengastuksen lisäksi 6.9. ja 10.10. 1 m (AP, ML, JM). Lisäksi 4.9. Joe Linnunlahdella 2 (ML), 31.10. Rää Karsikkoniemessä 2 (AP, ML), 7.11. Joe Repokalliolla 2 (JM) ja 7.12. Lie Rauhalassa 1 (EL).

Lapintiaainen Höylaksella rengastettiin 8, mikä on alle puolet edellisvuoden huippulukemasta (19). Näistä ensimmäiset (3.9. 2 rengastettiin ja 4.9. 1 m JM) ovat huomattavan aikaisia. Muita hyviä päiviä lintuasemalla olivat 12.10. (2 reng. 1 m) ja 14.10. (3 reng.). Joe Kanervalassa oli 11.10. 1 ja 19.10. peräti neljä lapintiaista (ML, AP). Lisäksi nähtiin 19.10. Ilo Tapionsuolla 2 (HH) ja 27.10. Joe Linnunlahdella 4 (ML) lintua, mitkä nostavat kokonaissumman kahteenkymmeneen.

Hömötiainen Voimakas vaellus, joka poikkeuksellisesti huipentui jo syyskuun alkupäivinä. Lintuaseman rengastuksista käy ilmi, että elokuun puolivälin jälkeen vaisuna alkanut liikenne huipentui terävästi 23.8.-9.9.: mm. 29.8. 91, 31.8. 119, 2.9. 81, 3.9. 160, 4.9. 97 ja 7.9. 77 rengastusta. Tämän jälkeen vaellus jatkui tasaantuneena aina lokakuun puoliväliin saakka (useita 20-30 rengastusten päiviä), minä jälkeen tapahtui nopea taantuma.

Kokonaissummaksi tuli mahtavat 1428 rengastusta! Rää Vuoniemestä saatiin syyskuun lopulta alkaen seuraava vaelluksen vaimenemista kuvaava havaintosarja: 27.9. 11 NW, 5 SE, 28.9. 21 NW, 30.9. 2 SE, 5.10. 4 SE, 1 NW, 6.10. 24 NW, 11.10. 3 NW ja 25.10. 1 SE (ML, AP, JP ym.). Koska syyskuun alussa ei ollut muutontarkkailua esimerkiksi Pyh Mulossa tai Vuoniemessä, on vaikea verrata oliko tämänäykyinen vaellus voimakkaampi kuin syksyllä 1983.

Pyrstötiainen Syksyn 1985 tapaan vahva vaellus, nytkin loppusummaksi tuli noin 1400 pyrstötiasta. Ensimmäiset nähtiin 2.9. Höytiäisen kanavalla (15, Timo Hämäläinen), 12.9. Joe Multimäessä (10, JP) ja 15.9. Höylaksella (15 rengastusta, JM). Vaelluksen painopiste on havaintojen mukaan lokakuulla, mutta toisaalta yllättävän paljon vaellusparvia (284 yks.) nähtiin (vähemmällä retkeilyllä?) koko marraskuun ajan. Rää Vuoniemessä vaeltajia nähtiin seuraavasti: (AP, ML, HK, JP ym.): 28.9. 19 NW, 20.9. 24 NW, 1.10. 10 m, 3.10. 13 m, 4.10. 16 m, 5.10. 10 m, 6.10. 37 NW, 9.10. 10 m, 12.10. 16 NW, 19.10. 3 m, 25.10. 30 NW, 31.10. 8 NW, 1.11. 10 NW ja 22.11. 8 NW. Joulukuun puolella nähtiin vain muutama parvi, joista mainittakoon 12.12. Joe Mehtimäki 7 (AP) ja 27.12. Kon Jakokoski 6 (HP).

Pähkinänakkeli Vain kaksi havaintoa: 9.10. Lie Rauhalassa 1 (EL) ja 19.11. alkaen Joe Kanervalassa 1 p (ML, ym.).

Puukiepiäinen Hyvin vähissä. Vain kaksi lintua noteerattiin vaeltaviksi: 6.10. Lip Viitalahti 1 SW ja 14.10. Höylas 1 rengastus (1985 7 rengastusta).

Hömppiä liikkui maastossa runsaanlaisesti (Valok. Veijo Turunen)

Hippiäinen Vain heikkoa vaellusta. Syksyn mittaan lintuasemalla rengastettiin 42 hippiaistä. Näiden ohella vain yksi vaellushavainto: 29.9. Rää Vuoniemi 40 p/m (AP).

Tilhi Selvästi tavallista vähälukuisempi. Ensimmäiset nähtiin 31.8. Lie Rauhalassa (EL) ja 18.9. Höylaksella (AP,ML). Syyskuussa nähtiin vain muutamia parvia: mm. 20.9. Lie Pokronlampi 10 ja Lie Rauhala 18 (MO) sekä 23.9. Ilo kk. 20 (HH). Havainnot painottuvat voimakkaasti lokakuun alkupuoliskolle: mm. Lie Rauhalassa 4.10. 50 p, 6.10. 70 p, 12.10. 100 p ja 14.10. 80 p (MO) sekä Höylaksella 8.10. 53/4a NW (AP, ML, HK), 10.10. 108/6a (AP, HK) ja 16.10. 40 m (JM). 13.10. oli Vär Sääperissä 53 p (AP), 15.10. Out keskustassa 40 p (Heljä ja Kalle Leivo), 16.10. Ilo Hattuvaarassa 30 p (HH), 19.11. Joe Rauhankadulla 50 p (ML) ja 24.11. Joe Niinivaaralla 30 p tilheä. Joulukuun puolella tilhiä nähtiin vain kolmesti: 2.12. Lie Rauhala 15 (EL), 7.12. Lie Rauhala 1 (MO) ja 13.12. Joe Asevelikylä 1 (AP, JP).

Varpunen Kaksi vaelteluun viittaavaa havaintoa: 23.9. Höylas 1 m (ML, AP, HK) ja 11.10. Rää Vuoniemi 2 kiertelevää (ML, JP ym.).

Vihervarpunen Lähes täysin kateissa. Lintuasemalla kuuden (!) rengastuksen lisäksi 12.9. ja 22.9. noin 20 p, mutta muutoin vain muutamia yksittäisiä lintuja (JM). Muut havainnot: 15.8. Rää Haapasalmi 90 p/m (MH), 10.9. Lie Rauhala 20 (EL), 13.9. Lip Viitalahti 7 m (AT), 21.9. Rää Vuoniemi 30 kiertelevää (MH), 28.9. Rää Vuoniemi 8 NW (MH) ja 9.11. Lie Pokronlampi 1 (MO).

Urpiainen Myös urpiaisia liikkui normaalia vähemmän. Vaellus näyttää alkaneen syyskuun puolivälin tienoilla, mm. 14.9. Höylas 45 NW (ML). Höylaksen rengastussumma 236 (joista 6.10. 83) on vain noin puolet edellisvuotisesta. Suurimmista keskittymistä mainittakoon: 21.9. Rää Kiesjärvi 70 p (MH), 21.9. Höylas 200 m (AP). 22.9. Höylas 80 m (JM),

23.9. Lie keskusta 50 p (MO), 30.9. Lie Kirkkopuisto ja Lamminkylä 100 (MO), 30.9. Kon Selkie 150 p (HK) ja 10.10. Ilo Hattuvaara 60 p (HH). Ilo Hattuvaarassa pikkuparvia näkyi koko lokakuun ajan (HH), Lieksassa aina marraskuun puoliväliin saakka (MO), minkä jälkeen laji oli kaikkialla hyvin vähissä.

Tundraurpiainen Urpiaisten vähälukuisuus ei vaikuttanut mitenkään tundraurpiaisiin, joita näkyi tavallista enemmän. Lintuasemalla saatiin verkoista 12, joista 6.10. 5. Muut havainnot: 3.10. Joe Karsikko 1 (JP), 30.9. Rää Kiesjärvi 1 (ML), 20.10. Ilo Hattuvaara 1 (HH) ja 11.11. Joe Linnunlahti peräti 15 p (ML):

Punatulkku Melko runsas vaellus, joka vei tulkut mennessään niin, että rengastuksia kertyi lintulaudoilla loppusyksyllä niukanlaisesti (JM). Lintuasemalla rengastettiin 42 punatulkkua, mutta parhaan kuvan vaelluksesta saa muuttohavainnoista (JM, AP, ML ym.): 18.9. 5 NW, 23.9. 15 NW, 25.9. 20 NW, 28.9. 25 NW, 1.10. 35 NW, 3.10. 65 NW, 6.10. 5 W ja 10.10. 9 NW. Rää Vuoniemessä muutti 19.10. 1 NW, 25.10. 19 SE, 31.10. 41 SE ja 22.11. 3 SE (AP, ML, HK ym.). Lisäksi 20.10. Ilo Pirhunvaarassa 11 m (HH).

Taviokuurma Ottaen huomioon pihlajanmarjojen vähäisyyden, kertyi havaintoja 1.10.-31.12. jopa yllättävän paljon, yhteensä noin 120 taviokuurmasta. Isoimmat parvet: 25.10. Ilo Hattuvaara 8 (HH), 26.10. Ilo Pirhunvaara 14 m (HH), 27.10. Ilo Sammelpuro 8 m (HH), 2.11. Höylas 7 W (HK), 20.10. Out keskusta 6 (Heljä ja Kalle Leivo) ja 30.12. Toh Uusi-Värtsilä 20 p (AP).

Kirjosiipikäpylintu 28.9. Lie Riihivaara 1 (MO).

Iso/pikkukäpylintu Ilomantsin seutuja lukuunottamatta lähes täysin kateissa. Pääosin Hattuvaarassa näkyi 21.9.-29.10. yhteensä noin 40 Loxiaa pikkuparvissa. Lieksassa sen sijaan niukka esiintyminen (EL, MO). Kuitenkin Mähkössä oli 18 p isokäpylintua (EL). Muut havainnot: 6.8. Rää Haapasalmi 2 Loxiaa NW (MH) ja 28.9. Rää Vuoniemi 1 kiertelevä isokäpylintu (AP).

Vaelluslinnutkaan eivät pääse huomaamatta ohi Rääkkylän Vuoniemessä (Valok. Kari Koskela)

PÄIVÄPETOLINNUT 1986 POHJOIS-KARJALASSA

Hannu Lehtoranta

Päiväpetolintutkimuksemme eteni hyvin myös vuonna 1986. Alkanut lintuatlasprojekti omalta osaltaan lisäsi tehtyjä havaintoja. Varsinaisen petolintulomakkeen palautti 30 havainnoijaa mikä on kymmenkunta vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Petolintuvastaavana olin yhteistyössä Pohjois-Karjalan lintuatlaksen aluevastaavien kanssa ja se toi havaintojen määrään hyvän lisän. Muille aluevastaaville, Reijo Erolalle, Esko Lapille, Kimmo Martiskaiselle ja Ari Tanskaselle, haluan esittää parhaimmat kiitokseni vaivannäöstä petohavaintojen kokoamisesta. Vastapalveluksena olen lähettänyt aluevastaaville petolintutkimukseen, mutta ei atlakseen ilmoitetut havainnot.

Aineistojen vertailu osoitti, että monilta atlashavainnoijilta oli jäänyt petolomakkeet täyttämättä ja myös petohavainnoijilta oli jäänyt hajahavaintoja ilmoittamatta atlakseen. Vertailu ja täydennys oli hyvin työlästä, joten toivottavasti ensi kautena kaikki täyttävät molempia lomakkeita.

Atlaksen kautta havaintoja kertyi 29 henkilöltä (nimiä ei luetella).

Petolomakkeen palauttaneille kiitokset (suluissa päähavaintokunta):

Ahola Pentti (Kii), Erola Reijo (Eno,Ilo), Halonen Jari (Juu), Halonen Markku (Rää), Heinonen Raimo (Eno), Järvinen Paavo (Kit), Kallinen Pentti (Juu), Karttunen Lauri (Lip), Kinnunen Jukka (Out,Lip), Kontkanen Harri (Kon), Korhonen Veikko (Val), Koskela Kari (Rää), Koskela Kimmo (Pyh,Kon), Lappi Esko (Lie), Lehtoranta Hannu (Juu,Nur), Lehtoranta Jouni (Juu), Lehtoranta Jukka (Juu), Leivo Mauri (Out,Vär ym.), Makkonen Veikko (Kit), Martiskainen Kimmo (Kes), Miettinen Juha (Ilo,Kii ym.), Parkkinen Alpo (Kit), Pusa Veli (Kii), Ruokolainen Kalle (Nur), Solonen Tapio (Kon), Suomalainen Juha (Kon), Tanskanen Ari (Pol), Tanskanen Timo (Nur) ja Timonen Pentti (Nur,Val).

Tarkastukset ja pesinnän yleispiirteet

Isoja risupesäitä ilmoitettiin tarkastetuksi 207, jossa on selvä lisäys edellisiin vuosiin (v. -85 131). Pesistä oli kanahaukan noin 80, hiirihaukan noin 100 ja mehiläishaukan noin 20. Pieniä risupesäitä ilmoitettiin tarkastetuksi edellisvuotiseen tapaan noin 50.

Asuttuja reviierejä havaittiin 396 eli lähes sata edellisvuotta enemmän (v. -85 298). Tässäkin aineistossa reviiiriksi on kelpuutettu myös yksittäiset tapaamishavainnot.

Varvoja pesintähavaintoja ilmoitettiin 171 reviiiriltä (v. -85 111).

Yhteensä rengastettiin Pohjois-Karjalassa 242 päiväpetolinnun poikasta. Luvuissa ei ole kalasääski, josta julkaistaan oma katsaus.

Lajeittain tarkasteltuna pesinnässä ei ollut suuria erikoisuuksia. Mainittavinta lienee sinisuohaukan runsas ja menestykseläs pesintä pohjoisosien myyräkadosta huolimatta.

Pesintä lajeittain (suluissa vuoden 1985 lukemat, LEHTORANTA 1986)

Hiirihaukka Tehtyjen havaintojen määrä lisääntyi eniten hiirihaukan kohdalla. Reviierejä kertyi 125 ja niiltä varmistui 67 pesintää (85/34). Lajin runsaudessa tuskin on tapahtunut suuria muutoksia, joten havaintomäärien lisäys kertoo vain tutkimuksen tehostumisesta.

Pesintätulos oli melko hyvä. Munamäärän keskiarvoksi tulee 2.52 (n=46) (2.38). Rengastusikäiseksi poikuetta kohden varttui 2.27 (n=51) poikasta (1.76). Neljä pesintää tuhoutui munavaiheessa (juuka 2, Kesälahti, Kiihtelysvaara), joten poikastuotoksi asuttua pesää (= aloitettu muninta) kohden muodostuu 2.10 (n=55). Tämä on selvästi edellisvuotta enemmän (1.59), mutta ei kuitenkaan ennätysellistä.

Edellisessä päiväpetolintukatsauksessa vertailin pesintätulosta eteläisen myyräkatoalueen ja pohjoisen myyräalueen välillä. Vertailu on nytkin mahdollista tehdä, myyrätilanne vain oli kuluneena vuonna päinvastainen. Läänin eteläosissa myyriä oli runsaasti ja pohjoisosissa myyrät olivat lähes nollilla. Eteläosien (Kes,Kii,Kit,Lip,Rää) poikastuotto oli 2.31 (n=29) ja pohjoisosien (Eno,Kon,Juu,Pol,Nur,Lie,Val) 2.00 (n=25). Ero on selvästi pienempi kuin edellisenä vuonna (2.60/1.22).

Pohjoisosien pesintätulosta voidaan pitää yllättävän hyvänä, kun huomioidaan ettei alueella pesinyt pöllöjä (LEHTORANTA 1987). Pesien tarkastuksessa näkyi selvästi, että myyräravintoa ei ollut paljon tarjolla. Kaikilla pesillä todettiin linturavintoa, joka koostui pääosin rastaan kokoisista lajeista. Erikoinen saalishavainto tuli Nurmeksesta, jossa totesin pesällä saalisjätteenä aikuisen naarasteeren. Kirjallisuudesta en löytänyt mainintoja näin kookkaasta saaliseläimestä hiirihaukalla. Samalla pesällä oli myös lentokykyisen metsäviklon poikasen jätteet.

Linturavinnon lisäksi myyräkatoalueen pesillä todettiin saaliina jäniksen poikanen, kyy ja sisilisko.

Poikuekoot läänissä jakautuivat seuraavasti: yksi poikanen 5 kpl (9 %), kaksi poikasta 25 kpl (45 %), kolme poikasta 19 kpl (35 %), neljä poikasta 2 kpl (4 %) ja tuhoutuneita 4 kpl (7 %).

Neljän poikasen pesyeitä on 1980-luvulla Pohjois-Karjalassa tavattu vain vuosina 1980, -81 ja -84 - kunakin vuonna yksi poikue.

Poikasia kehittyi yhteensä 116, joista peräti 100 rengastettiin.

Edellisvuonna rengastuksia tuli 43.

Tehostunut petolintuhavainnointi tuli näkyvimmin esille hiirihaukan kohdalla (Valok. Kari Koskela)

Mehiläishaukka Edellisen vuoden aallonpohja ohitettiin onnellisesti. Reviirejä löytyi 34 ja niiltä varmistui 8 pesintää (15/0). Pesälöytöjä tehtiin ilahduttavasti kuusi (Juu, Kii 2, Kit, Lie, Val). Kerrankin on mahdollisuus esitellä pesimistuloksia jonkinlaiseen aineistoon perustuen.

Munamäärän keskiarvo on 1.80 (n=5) ja rengastusikäisten poikasten keskiarvo 1.75 (n=4). Yksi juukalainen pesintä tuhoutui munavaiheessa ja kiihtelysvaaralainen poikasvaiheessa, joten poikastuotoksi asuttua pesää kohden muodostuu 1.16 (n=6). Poikkeuksellinen pesintä löytyi Lieksasta, jossa kaksi poikasta varttui maassa olleesta pesästä. Aiheesta tarkemmin Siipirikossa julkaistavassa tiedonannossa. Poikasia kasvoi seitsemän, joista viis rengastettiin.

Kanahaukka Reviirejä ilmoitettiin yhteensä 54, joilta pesintä varmistettiin 28 tapauksessa (42/22). Kanahaukan pesintä sujui kuluneena vuonna hyvin. Poikueet olivat kookkaita eikä pesätappioita todettu yhtä enempää.

Munamäärän keskiarvo oli 3.64 (n=11), mikä on selvästi korkein arvo 1980-luvulla (3.25). Rengastusikäiseksi kehittyi keskimäärin 3.50 poikasta (n=12) (2.60).

Yksi juukalainen pesintä tuhoutui pesämetsään haudonta-ajan lopulla sattuneiden hakkuiden vuoksi. Tuhoutuminen alentaa poikastuoton asuttua pesää kohden 3.23:een (n=13), mikä on selvästi edellisvuotta enemmän (2.29).

Pesintöjen poikasmäärät olivat seuraavat: kaksi poikasta vain 1 kpl (8 %), kolme poikasta 4 kpl (31 %), neljä poikasta 7 kpl (peräti 54 %) ja tuhoutuneita 1 kpl (7 %).

Neljän poikasen pesintöjä oli yllättävän runsaasti, kun huomioidaan kanalintukantojen olleen vasta nousussa ja jäniskantojen olleen huijassa laskussa. Pesiltä todetuissa saalisjätteissä yleisimmin esiintyi varislintuja. Kanalintujen jätteitä todettiin vain parissa tapauksessa. Vuoden 1986 yhteenlaskettu poikasmäärä oli 50, joista 42 rengastettiin.

Varpushaukka Reviirien ja pesintöjen määrä lisääntyi muutamalla edellisvuodesta. Nyt löydettiin 52 reviiriä ja pesintöjä varmistettiin 19 (45/16).

Vaikka varmojen pesintöjen määrä lisääntyi, tehtiin varsinaisia pesälöytöjä edellisvuotta vähemmän. Monilta vakioreviireiltä jäi pesä löytämättä.

Pesintää kuvaavat arvot olivat lähes normaaleja. Munamäärän keskiarvoksi tulee 4.86 (n=7) (4.42) ja rengastusikäisten poikuekooksi 4.40 (n=10) (4.25). Yhtään pesintää ei todettu tuhoutuneeksi.

Pesintöjen poikasmäärät olivat seuraavat: kolme poikasta 2 kpl (20 %), neljä poikasta 3 kpl (30 %), viisi poikasta 4 kpl (40 %) ja kuusi poikasta 1 kpl (10 %).

Poikasia todettiin yhteensä 47 ja niistä sai renkaan jalkaansa 38 yksilöä. Rengastusmäärä tippui selvästi edellisestä vuodesta.

Sinisuoehaukka Lajin esiintyminen oli yhtä runsasta kuin edellisenä vuonna. Reviirejä ilmoitettiin 39 ja niiltä 13 varmaa pesintää (44/12). Pesinnän painopiste oli pohjoinen huolimatta läänin pohjoisosien myyräkadosta. Nurmeksessa pesintöjä todettiin viisi, Juuassa neljä, Lieksassa yksi, Tohmajärvellä kaksi ja Kontiolahdella yksi.

Myyrien vähyys oli pohjoisosien pesillä selvästi nähtävissä, sillä kaikilta pesiltä löytyi jätteitä linturavinnosta. Pääosin linturavinto näytti koostuneen rastaista, mutta kahdella pesällä oli myös kanalinnun poikasten jätteitä.

Munamäärän keskiarvoksi tulee 5.30 (n=10), mikä yllättäen on edellisvuotta enemmän (5.00). Rengastusikäisiksi varttuneiden poikueiden keskikoko oli 5.13 (n=8) (4.00). Yksi nurmekselainen pesintä tuhoutui munavaiheessa ja yksi juukalainen poikasvaiheessa. Nurmeksen pesän tuhoutumissyy ei ole tiedossa, mutta juukalaisella pesällä vieraili ilmeisesti jokin petoeläin, sillä poikaset katosivat pesästä nopeasti. Yksi kuollut poikanen vain jäi pesään.

Tuhoutuneet pesinnät tiputtavat poikastuotoksen asuttua pesää kohden 4.10 poikaseen (n=10), joka sekin on edellisvuotta korkeampi arvo (3.60). Poikuekoot olivat seuraavat: neljä poikasta 1 kpl (9 %), viisi poikasta 6 kpl (55 %), kuusi poikasta 2 kpl (18 %) ja tuhoutuneita 2 kpl (18 %).

Suosituin pesäpaikka oli tänäkin vuonna hakkuuaukea tai vasta istutettu taimikko. Aikaisempia vuosia enemmän pesiä löytyi 5-8 metrin korkuisen puuston sisältä. Hakkuuaukoilla ja pienissä taimistoissa pesiä oli 7 (70 %) ja puustoisilla rämeillä 3 (30 %).

Yhteensä poikasia todettiin 46, joista rengastettiin 31. Rengastusmäärä on uusi ennätys Pohjois-Karjalassa.

Ruskosuoehaukka Lajin reviirien määrä on viime vuosina ollut melko tasaisesti hieman alle kymmenen. Nyt tavattiin 9 reviiriä ja niiltä varmistui 5 pesintää (7/2). Pesintöjen määrä siis lisääntyi mukavasti edellisen vuoden lamasta, vaikkakin pesimistulos oli heikohko.

Kolme pesintää todettiin Kiteellä ja Outokummussa kaksi. Reviirihavainnot ovat Kontiolahdelta, Kiteeltä, Rääkkylästä ja Tohmajärveltä. Kiteellä pesissä oli vain 2 ja 1 poikasta ja yksi tuhoutunut pesintä. Outokummun pesintähavainnot ovat lentopoikuehavainnot, eikä niistä ole tarkkaa poikasmäärää.

Nuolihaukka Lajin havaintomäärä lisääntyi huomasti edellisvuosista. On vaikea sanoa esiintyikö nuolihaukkaa normaalia enemmän, mutta varmaa on havainnoinnin tehostumisen mukanaan tuoma lisäys. Erityisesti aineistoa lisäävät atlashavainnoijien poikuehavainnot.

Reviirejä ilmoitettiin 53 ja niiltä oli varmistettu 23 pesintää (32/9). Munamäärän keskiarvoksi tulee 2.50 (n=6) (3.00) ja rengastusikäisten poikueiden keskikooksi 2.22 poikasta per poikue (n=9) (2.00). Yksi pesintä tuhoutui munavaiheessa, joten poikastuotto asuttua pesää kohden oli 2.00 (n=10) (1.50). Seitsemässä poikueessa oli kaksi poikasta ja kahdessa kolme.

Rengastajien tietoon saatettiin valitettavan vähän pesintöjä, joten rengastusmääräksi jäi 8 poikasta. Tulevaisuudessa toivotaan kaikkien havainnoijien tehokkaasti ilmoittavan pesintöjä rengastajille, jotta mahdollisimman paljon petolintuja saataisiin merkittyä.

Ampuhaukka Vähäisenä säilyivät havainnot ampuhaukasta. Reviirejä todettiin entiseen tapaan 11, mutta pesintöjä varmistui vai 3 (11/5). Ainoa pesälöytö tehtiin Kiteellä, jossa nelimunaisesta pesästä myöhemmin rengastettiin 3 poikasta. Outokummussa ja Värtsilässä havaittiin lentopoikasia.

Reviirikuntia olivat Joensuu, Juuka, Kiihtelysvaara, Kitee (2), Kontiolahti, Rääkkylä ja Tohmajärvi.

Tuulihaukka Lekuttelijasta saatiin havainnot edellisvuotta enemmän. Reviirejä kertyi kaikkiaan 19 ja 5 pesintää varmistettiin (17/1). Pesiä löytyi Joensuusta, Kiteeltä kaksi ja Lieksasta pesän lisäksi lentopoikue.

Lieksan pesä oli luonnonkolossa, mikä on ensimmäinen havainto pökölöpesinnästä Pohjois-Karjalassa. Kyseisessä luonnonkolossa tuulihaukka on pesinyt jo aikaisempina vuosina.

Munamäärän keskiarvoksi tulee kolmen pesän aineistolla 5.00. Rengastusikäisiksi näistä pesinnöistä kehittyi keskimäärin 4.00 poikasta. Kaikissa pesissä oli viisi munaa ja sitten neljä rengastusikäistä pikku-Falcoa, jotka kaikki rengastettiin.

	Hiiri- haukka	Mehiläis- haukka	Kana- haukka	Varpus- haukka	Sinisuo- haukka	Ruskosuo- haukka	Nuoli- haukka	Ampu- haukka	Tuuli- haukka	Kunta yhteensä
Eno	4/3	1/0	-	1/0	-	-	1/0	-	-	7/3
Ilomantsi	6/0	3/0	5/0	4/0	7/0	-	12/4	-	2/0	39/4
Joensuu	1/1	1/0	1/1	2/1	-	-	2/1	1/0	1/1	9/5
Juuka	19/10	1/1	5/4	1/0	6/4	-	-	1/0	-	33/19
Kesälahti	3/2	2/0	-	-	-	-	3/0	-	1/0	9/2
Kiihtelysvaara	9/8	4/2	3/3	6/4	1/0	-	-	1/0	-	24/17
Kitee	23/16	5/1	5/3	7/4	2/0	4/3	4/3	3/1	3/2	56/33
Kontiolahti	15/8	2/0	6/3	9/0	5/1	1/0	10/5	1/0	1/0	50/17
Lieksa	5/4	1/1	7/7	5/5	2/1	-	2/2	-	2/2	24/22
Liperi	3/1	-	4/2	3/0	1/0	-	3/2	-	3/0	17/5
Nurmes	6/4	-	3/2	1/1	5/5	-	1/1	-	-	16/13
Outokumpu	1/0	2/1	1/1	3/1	1/0	2/2	3/0	1/1	1/0	15/6
Polvijärvi	4/1	1/0	4/1	1/0	2/0	-	2/1	-	1/0	15/3
Pyhäselkä	3/0	1/0	1/0	-	-	-	2/1	-	2/0	9/1
Rääkkylä	9/3	3/0	3/1	2/1	1/0	1/0	4/2	1/0	2/0	26/7
Tohmajärvi	5/1	2/0	2/0	3/1	4/2	1/0	3/0	1/0	-	21/4
Tuupovaara	3/1	-	2/0	2/0	1/0	-	1/1	-	-	9/2
Valtimo	5/4	3/1	1/0	1/1	-	-	-	-	-	10/6
Värtsilä	1/0	2/1	1/0	1/0	1/0	-	-	1/1	-	7/2
Yhteensä	125/67	34/8	54/28	52/19	39/13	9/5	53/23	11/3	19/5	396/171

Taulukko 1. Päiväpetolintujen pesintä Pohjois-Karjalassa 1986. Luvut vasemmalta oikealle: reviirien yhteismäärä/varmat pesinnät.

	Hiiri- haukka	Mehiläis- haukka	Kana- haukka	Varpus- haukka	Sinisuo- haukka	Ruskosuo- haukka	Nuoli- haukka	Ampu- haukka	Tuuli- haukka
Ahola Pentti	2	-	4	10	-	-	-	-	-
Erola Reijo	2	-	-	-	-	6	-	-	-
Eronen Tuomo	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Halonen Jari	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Kontkanen Harri	-	-	3	-	2	-	-	-	-
Koskela Kimmo	-	-	6	-	-	-	-	-	-
Lehtoranta Jouni	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Lehtoranta Hannu	20	-	8	4	23	-	-	-	-
Solonen Tapio	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Miettinen Juha	62	3	15	18	-	3	8	3	8
Timonen Pentti	8	2	-	-	-	-	-	-	-
Tiussa Jouko	-	-	-	6	-	-	-	-	-
Yhteensä v.-86	100	5	42	38	31	3	8	3	12
Rengastukset v.-85	43		26	53	24	8	2	4	1
Rengastukset vv.1950-									

Taulukko 2. Päiväpetolinturengastukset Pohjois-Karjalassa vuonna 1986. Vuosien 1950-86 summaa laskettaessa pohjana on MIETTISEN (1981) ja LEHTORANNAN (1986) julkaisemat määrät.

Eväitä tulevalle pesintäkaudelle

Evästyksenä tulevalle pesintäkaudelle haluan muistuttaa uudelleen edellisessä päiväpetolintukatsauksessa julkituomistani toivomuksista (SR 2/86). Lukaiskaapa artikkelin loppuosa uudelleen. Lisäyksenä esitettyihin toivomuksiin pyydän rengastajia kokoamaan omien yhdyshenkilöidensä pesätarkastukset ja pesintätulokset omille Eläinmuseolle lähetettävälle lomakkeilleen, jotta valtakunnalliseen yhteenvetoon tuleva aineisto olisi mahdollisimman edustava Pohjois-Karjalan osalta. Suosittelien tutustumista vuoden 1986 yhteenvetoon Lintumiehessä (HAA-PALA & SAUROLA 1986).

Hyvää havaintovuotta kaikille. Muistakaa ilmoittaa havaintonne sekä petolomakkeilla että atlaslomakkeilla.

Kirjoittajan osoite: Hannu Lehtoranta
Koulutie 5 As 5
83900 Juuka
Puh. 976/72030

KIRJALLISUUS

HAA-PALA, J. & SAUROLA, P. 1986: Petolintujen pesintä Suomessa 1986 - Lintumies 21: 258-267.

LEHTORANTA, H. 1986: Päiväpetolinnut 1985 Pohjois-Karjalassa - Siipirikko 13: 48-54.

LEHTORANTA, H. 1987: Pöllöjen pesintä Pohjois-Karjalassa 1986 - Siipirikko 14: 10-18.

MIETTINEN, J. 1981: Lintujen rengastus Pohjois-Karjalassa 1950-79 - Siipirikko 8: 123-133.

POHJOIS-KARJALASSA RENGASTETTUIEN LINTUJEN LÖYTÖKATSAUS 1983-87

II Varpuslinnut

Jouko Tiussa

Tämä elokuun alussa laadittu yhteenveto on suoraa jatkoa Siipirikon 2/87 katsaukselle. Rengastajista tässä käytetyt lyhenteet: MA = Markku Alanen, KK = Kimmo Koskela, RiL = Risto Laitinen, EL = Esko Lappi, RaL = Raimo Latja, HL = Hannu Lehtoranta, ML = Mauri Leivo, JM = Juha Miettinen, JoP = Jouni Pursiainen, JuP = Jukka Pusa, VP = Veli Pusa, JT = Jouko Tiussa ja TT = Timo Toivonen.

Korppi (Corvus corax)

Pesäpoikasina rengastetuista on löytöjä varsin laajalta alueelta, yleensä ammutuista linnuista. Tässä kaukaisimpia:

Kontiolahti 5/84 (KK) → Neuvostoliitto, karjala 1/85, 184 km S
Liperi 5/84 (JM) → Ruokolahti 12/84, 135 km SSW
" 5/82 (JM) → Pieksämäki mlk 9/84, 109 km WSW
Kontiolahti 5/85 (KK) → Kaavi 9/85, 84 km WNW
Liperi 5/83 (JM) → Säyneinen 9/85, 71 km NW

Kannattaa niitä variksiakin rengastaa (Valok. Veijo Turunen)

Varis (C. corone)

Vain yksi maininnan arvoinen löytö: Joensuussa 6/85 poikasena rengastettu (JM) seuraavana keväänä Ehon Uimaharjusta, 39 km NE

Harakka (Pica pica)

Yleensä paikallinen harakkakin voi joskus siirtyä varsin kauas, kuten seuraavat löydöt osoittavat: Pyhäselässä 6/80 poikasena rengastettu (RiL) ammuttiin 11/81 Neuvostoliiton Karjalassa, 238 km ENE Joensuussa 10/84 rengastettu (JT) nuori yksilö ammuttiin 4/85 Juuassa (ilm. HL), 85 km NNW

Pähkinähakki (Nucifraga caryocatactes)

Jo vaelluslintukatsauksessa (ks. kirjallisuus) mainittu kontrollitieto on syytä mainita tässäkin. Joensuun Niinivaaralla 5.10.83 rengastettu (JT) yksilö lensi täsmälleen samassa paikassa rengastajan verkkoon 3.9.85 eli lähes kaksi vuotta myöhemmin.

Talitiainen (Parus major)

Tuhannet rengastukset ovat tuottaneet harvukseen kaukolöytöjäkin, joista tässä 100 km ylittäneet:

- Joensuu 1kv koiras 9/83 (JoP) → Ruotsi Tukholma 10/83, 652 km WSW
- Rääkkylä poikasena 6/86 (JM) → Neuvostoliitto, Eesti 10/86, 548 km SW
- Liperi " 6/86 (VP) → Lågskär 10/86, 596 km WSW
- " " naaras 6/80 (JuP) → Kustavi 10/80, 494 km WSW
- Joensuu 1 kv naaras 10/85 (JM) → Varpaisjärvi 4/86, 142 km NW
- Liekka yli 2 kv koiras 1/84 (EL) → Sotkamo 11/86, 137 km NW (lähes 3 v)
- Joensuu 2 kv naaras 3/85 (JT) → Rautavaara 11/85, 120 km NW
- Joensuu Höylas 1 kv 8/84 (JM) → Nilsjä 3/86, 108 km WNW

Valtaosa on kuitenkin kotipaikkauskollisia koko elinikänsä. Esimerkiksi kahta Joensuussa rengastettua (JoP, JT) voitiin seurata samalla Niinivaaran ruokintapaikalla viitenä talvena. Liperin Kuoringassa 6/81 poikasena rengastetun (JuP) naaraan todettiin pesivän alueen pöntöissä neljänä kesänä yhteensä kuusi kertaa.

Sinitiaainen (P. caeruleus)

Äskettäin tuli tieto paljon tavanomaista kauempaa: Joensuussa 6/83 KK:n poikasena rengastama kontrolloitiin 1/87 ruokintapaikalta Oulun läänin Pyhäjärvellä, 231 km WNW. Muut löydöt ovat enintään 10-20 km etäisyydeltä. Vanhimpiin lukeutuu Joensuussa 3/81 rengastettu (JT) ennen vuotta -80 syntynyt koirasyksilö, jonka JM pyydysti 27.2.85. Ikää ainakin noin 5 v 8 kk.

Töyhtötiainen (P. cristatus)

Kaksi Liperin Kuoringassa pesivänä rengastettua naarasta on pesinyt kolmena seuraavana keväänä lähialueella, toinen 250 m ja toinen 400 m säteellä (JuP, VP).

Hömötiainen (P. montanus)

Joensuun Höylaksen runsaat elo-syyskuun rengastukset ovat "poikineet" useita kaukolöytöjä:

- 31.8.85 1 kv (JT) → Hangon lintuasema 18.10.85, 479 km SW
- 29.8.86 1 kv (JM) → " " 4.10.86 " "
- 3.9.86 1 kv (JM) → Sipoo 15.11.86, 357 km SW
- 3.9.86 1 kv (JM) → Leppävirta 19.10.86, 81 km W
- 24.8.86 1 kv (JM) → Juuka 11.10.86, 45 km NNW

Useista "hömpistä" on sekä pesintä- että ruokintapaikkakontrolleja vielä neljän vuoden kuluttua rengastuksesta. Vanhin todettu lienee JM:n Liperin Kuoringassa 10/81 rengastama, vuonna -80 tai aikaisemmin syntynyt koirasyksilö, jonka VP kontrolloi pesivänä vielä 6/86, ainakin 6-vuotiaana.

Pyrstötiainen (Aegithalos caudatus)

Joensuun Höylaksen syksyiset vaeltajarengastukset ovat tuottaneet mielenkiintoisia kontrolleja kaukaa muilta lintuasemilta:

- 15.10.85 4 yks. (JT) → Kokkola, Tankarin lintuasema 23.10.85, 373 km WNW (8 vrk.)
- 30.9.86 2 yks. (JT) → Hangon lintuasema 19.10.86, 479 km SW (19 vrk.)
- 9.10.86 4 yks. (JM) → " " 1.10.86, " " " (23 vrk.)
- 21.10.86 2 yks. (JT) → Neuvostoliitto, Liettua (Itämeren rannikko), 20.11.86, 943 km SW (30 vrk.)

Koskikara (Cinclus cinclus)

Kontiolahdella 3/83 rengastettu (RaL) naaras löydettiin 4/84 Norjasta, 935 km NNW.

Punarinna (Erithacus rubecula)

Joensuun Höylaksella 1.10.86 rengastettu (JM) nuori yksilö kontrolloitiin 17 vrk myöhemmin Neuvostoliiton Latviassa, 867 km SW.

Leppälintu (Phoenicurus phoenicurus)

Joensuussa 6/84 poikasena rengastettu (KK) joutui 9/85 saaliiksi Etelä-Espanjassa, 3656 km SW.

Räkättirastas (Turdus pilaris)

Rengaslöytöjen valtaosa koskee Ranskassa ammuttuja tai muuten saalistettuja. Kaikki allaolevat ovat JM:n rengastamia pesäpoikasista tai nuoria yksilöitä.

- Joensuu 6/81 → Ranskan länsiosa 1/85, 2668 km WSW
- Rääkkylä 5/84 → Hollanti 1/85, 1792 km WSW

Rääkkylä 6/85 → Pohjois-Ranska 10/85, 2038 km WSW
 Joensuu Höylas 8/85 → Ranskan pohjoisosaa 2/86, 2310 km WSW
 " " 8/85 → Ranskan keskiylänkö 12/85, 2534 km SW
 " " 9/85 → Ranskan keskiosaa 2/86, 2401 km WSW
 " " 10/85 → Ranskan pohjoisosaa 2/86, 2126 km WSW

Punakylkirastas (T. iliacus)

Muuttajana hiukan räkättiä pitkämatkaisempi. Löytöjä Pohjois-Karjalassa rengastetuista:

Joensuu 6/81 poikasena (JM) → Pohjois-Espanja 12/85, 3020 km WSW (noin 4,5-vuotias)
 Juuka 6/82 poikasena (HL) → Lounais-Ranska 10/82, 2833 km SW
 Joensuu 6/82 poikasena (JM) → Lounais-Ranska 2/85, 2739 km WSW
 Joensuu Höylas 8/85 1 kv (JM) → Ruotsi, Upsalan lähistö 10/86, 717 km WSW

Ruokokerttunen (Acrocephalus schoenobaenus)

Kaksi nuorta yksilöä kontrolloitiin syysmuutolla Etelä-Suomesta, toinen vain 3 vrk rengastuksesta:

Joensuu 7/83 (JoP) → Espoo 8/83, 373 km SW
 Nurmes 7.9.83 (TT) → Espoo 10.9.83, 436 km SSW

Joensuussa, varsinkin Höylaksella rengastetuista useita kontrolleja seuraavana vuonna samoilta paikoilta.

Pajulintu (Phylloscopus trochilus)

Myös Höylaksella runsaasti rengastetuista palulinnuista ovat eräät palanneet lähtöalueilleen. Lisäksi kaksi JM:n 8/85 rengastamaa kuolleet seuraavana kesänä törmäysten uhreina Joensuussa 3-4 km Höylakselta.

Harmaasiippo (Muscicapa striata)

Liperin Kuoringassa kesällä -85 pesivänä rengastettu (VP) pesi myös seuraavana kesänä samalla pihalla.

Kirjosieppo (Ficedula hypoleuca)

Viime katsauksen jälkeen on tullut vain muutamia löytötietoja kauempaa:

Liperi 6/83 poikasena (VP) → Länsi-Saksa 5/84, 1996 km SW
 Lieksa 6/82 pesivä naaras (EL) → Rautalampi 6/84, 171 km WSW
 Joensuu 6/83 poikasena (KK) → Lieksa 5/84, 78 km N

Monivuotisella pöntötyalueella Liperin Kuoringassa (JuP,VP) on kesinä 84-86 todettu kolmen poikasena rengastetun ja neljän pesivänä aikuisena (2 ♂ / 2 ♀) rengastetun pesineen samalla alueella vielä 4 vuoden kuluttua rengastuksesta. Vanhimmat yksilöt olivat tällöin jo ainakin 5-vuotiaita. Sama pätee myös EL:n Lieksassa 6/83 pesivänä rengastamaan koirasyksilöön, joka pesi samalla alueella myös neljänä seuraavana kesänä, 84-87.

Rautiainen (Prunella modularis)

Joensuun Höylaksella 9/84 rengastettu (ML) löydettiin 4/86 kuolleena Neuvostoliiton Liettuassa, 949 km SSW.

Tilhi (Bombycilla garrulus)

Joensuussa maaliskuussa -84 rengastettu (JT) koiras löydettiin lokaussa -85 kuolleena Sölkajärveltä, 144 km NW.

Vihherpeippo (Carduelis chloris)

Pari kotimaista kaukolöytöä:

Joensuu 4/85 koiras (JT) → Äetsä 7/86, 401 km WSW
 Joensuu 1/81 koiras (JT) → Lappeenranta 4/85, 195 km SSW. Koska tämä oli kesällä -79 tai aikaisemmin syntynyt, oli sillä ikää ainakin

lähes 6 vuotta. Samat luvut pätevät myös seuraavaan lähilöytöön: Joensuu Niinivaara 3/81 koiras (JT) → Joensuu Kanervala 4/85. Rengastustulosten valossa viherpeippo yleensäkin vaikuttaa tavallista pitkäikäisemmältä sukunsa edustajalta.

Vihervarpunen (C. spinus)

Joensuun Höylaksella 17.9.85 rengastettu (JM) nuori naaras kontrolloitiin 1.12.85 Unkarin Budapestissa, 1813 km SW.

Urpiainen (C. flammea)

Runsaat ajoittaiset vaellusparvien rengastukset ovat toistaiseksi tuottaneet löytöjä niukasti, todellisia kaukolöytöjä vain yhden:

Joensuu Höylas 10/85 (JM) → Neuvostoliitto, Valkovenäjä 3/86 1223 km S.

Kontrolleja muutaman kilometrin säteeltä on kymmenittäin, seuraavat löydöt ja kontrollit hiukan kauempaa maakunnasta:

Kontiolahti Selkie 2.4.85 (JM) → Ilomantsi Aittojärvi 19.5.85, 78 km NE
 Joensuu Karsikko 30.3.85 (JM) → Pyhäselkä Hammaslahti 4.4.85 (JT), 19 km SSE
 Pyhäselkä Hammaslahti 6.4.85 (JT) → Joensuu 24.4.85, 19 km NNW
 Pyhäselkä Hammaslahti 6.4.85 (JT) → Joensuu Höylas 28.4.85 (ML), 24 km NW

Lisäksi on muutamia Joensuussa rengastettuja kontrolloitu samoilla paikoin seuraavana talvikautena.

Tundraurpiainen (C. hornemanni)

Kevään -85 massaesiintyminen tuotti urpiaisen tavoin (useimmat parvet sekaparvia!) monia kontrolleja lähialueilta, seuraavan vähän kauempaa:

Joensuu Linnunlahti 19.3.85 (JM) → Pyhäselkä Hammaslahti 6.4.85 (JT), 22 km SSE.

Punatulku (Pyrrhula pyrrhula)

Näkyvä talvisten lintulautojen kiertelijä tuottaa runsaasti löytöjä ja kontrolleja. Tässä tiivistelmä kauemmista aikaisempaan tapaan:

Liperi 1/86 (JuP) → Ruotsi, Norrbotten 5/86, 738 km NNW
 Joensuu 4/86 (JT) → Helsinki 1/87, 364 km SW
 Liperi 2/86 (MA) → Hämeenlinna 3/86, 324 km SW
 Joensuu 2/84 (JT) → Viitasaari 1/86, 206 km WNW
 Joensuu 2/86 (JT) → Kuhmo 4/86, 204 km NNW
 Joensuu 10/82 (JM) → Puumala 4/86, 157 km SW
 Rääkkylä 3/85 (JM) → Pieksämäki 1/86, 128 km W
 Joensuu 3/84 (JT) → Suonenjoki 6/86, 127 km W
 Joensuu 3/81 (JT) → Lieksa 3/84 (EL), 79 km N
 Lieksa 2/84 (EL) → Kuhmo 3/84, 78 km NNW
 Liperi 4/85 (JuP) → Lieksa 5/85, 72 km NNE
 Rääkkylä 12/85 (JM) → Joensuu Höylas 2/86 (JT), 45 km NNW
 Joensuu 3/84 (JT) → Eno Uimaharju 4/84, 42 km NE

Vanhimmista mainittakoon Joensuun Niinivaaralla 26.1.80 rengastettu (JT) koiras, joka kontrolloitiin 22.5.85 Höylaksella (JM, JT) likimain 6-vuotiaana.

Peippo (Fringilla coelebs)

Monia kontrolleja esimerkiksi Höylaksella edellisenä vuonna rengastetuista, yksi kauempaa:

Joensuu 4/81 koiras (JT) → Neuvostoliiton Itämeren rannikko, Kaliningrad 9/82, 979 km SSW.

Keltasirkku (Emberiza citrinella)

Muutamia löytöjä maakinnan alueelta autoon ja ikkunaan törmänneistä, kauimmat:

Tohmajärvi 12/84 (JoP) → Liperi 6/85 (VP), 64 km WNW
Joensuu 12/83 (KK) → Tuupovaara 4/84, 41 km E

Monet talviruokintapaikoilla rengastetut vierailivat samoilla paikoin seuraavinakin talvina, esimerkiksi Liperin Kuoringassa muutamat kolmena talvena. Eräs vanhimpia todettuja on JuP:n 4/81 rengastama ja 7/85 kontrolloima koiras. Kun yksilö on syntynyt -79 tai aikaisemmin, on se ollut ainakin 6-vuotias.

Kultasirkku (E. aureola)

Värtsilän Sääperillä JM:n 1.7.81 pesäpoikasena rengastaman koirasyksilön kontrolloi Ari Rajasärkkä 6.6.84 samalta alueelta.

Pajusirkku (E. schoeniclus)

Monet Joensuun Höylaksella rengastetut ovat palanneet vuoden ja kahden kuluttua pesimään syntymäpaikoilleen.

Varpunen (Passer domesticus)

Muutamista löytöjä tavanomaista kauempaa:

Liperi 6/82 poikasena (VP) → Riistavesi 9/83, 81 km WNW
Rääkkylä 9/86 (JM) → 10/86, 20 km NW
Rääkkylä 10/84 (JM) → Kitee Puhos 10/84, 17 km SE (9 vrk rengastuksesta)

Aineiston vanhimpia varpusia: Joensuun Linnunlahdella 3/82 rengastettu (JuP) ja kissan lähialueella 29.3.86 tappama lähes 5-vuotias sekä Niinihaaralla 1.11.80 rengastettu ja 14.10.85 kontrolloitu (JT) yli 5-vuotias.

Pikkuvarpunen (P. montanus)

Joensuun talven 86/87 tavallista runsaamman määrän alkuperä saa hiukan valaistusta kontrollista: Pyhäselän Hammaslahdessa JT:n 8.3.87 rengastama yksilö lensi runsaan kuukauden kuluttua 14.4. verkkoon Joensuun Karsikossa, noin 20 km etäisyydellä.

KIRJALLISUUS

RENGASTUSTOIMISTON TIEDONANTOJA n:o 93-98 (tammikuu 1985 - huhtikuu 1987).

PURSIAINEN, J. 1986: Vaelluslinnut ja osittaismuuttajat syksyllä 1985 Pohjois-Karjalassa. - Siipirikko 13: 76-81.

TIUSSA, J. 1981: Pohjois-Karjalassa rengastettujen lintujen löydöt v. 1951-1981. - Siipirikko 8: 135-152.

1983: Pohjois-Karjalassa rengastettujen lintujen löytökatsaus 1981-83. - Siipirikko 10: 83-90.

TIEDONANTOJA

ALBIINO MUSTARASTAS KONTIOLAHDEN SELKIELLÄ

3.6.-87 pihallamme Kontiolahden Selkiellä käyskenteli lähes valkoinen mustarastas koiras. Lintu oli muutoin puhtaanvalkea, paitsi selkä, pyrstö ja siivet olivat mustavalkokirjavat.

Sakari ja Tuovi Kontkanen

KILLER-TIAINEN

11.7.-87 Kontiolahden Selkiellä tappaja-talitiainen perheineen teki attentaatin pihallamme sillä seurauksella, että yksi kirjosiieppokoiras ei enää poikasiaan ruoki.

Huomasin kirjosiiepon pöntön alla nurmikolla talitiaisen, joka reippaila nokaniskuilla takoi selällään olevaa kirjosiieppoa päähän. Yksi talitintin poikanen seurasi viereltä emon outoja puuhia, mitä lienee tinttien "mielessä" liikkunut. Kun riensin sieppoa auttamaan, oli se jo myöhäistä, killertiainen oli tehtävänsä tehnyt.

Talitiainen on tunnetusti aggressiivinen pikkulintu, joka esimerkiksi lintuverkossa nokkii armotta hengiltä liian lähelle itseään kiinni jääneet linnut. Mutta tällainen vapaassa luonnossa tapahtuva aggressiivinen käytös lienee todella harvinaista.

Mutta mikä sai tiaisen tappolinjalle, jäi minulle arvoitukseksi, koska en nähnyt lintujen taistelun alkamista. Lintujen aggressioita lisäksi varmasti molempien poikueiden läsnäolo ja lieneekö emoilla tullut kiista hyönteisistä?

Harri Kontkanen

PKLTY TIEDOTTAA

PKLTY:n KIRJASTO

Uusimmat eri lintuyhdistysten jäsenlehdet löytyvät Joensuu kaupungin kirjaston kerhohuoneesta, jossa niitä voi käydä lukemassa. Vanhempiin lintulehtien vuosikertoihin samoin kuin muuhun PKLTY:n omistamaan kirjallisuuteen voi käydä tutustumassa Joensuun Yliopiston Biologian laitoksen kirjastossa.

JOUKKOJULKAISU

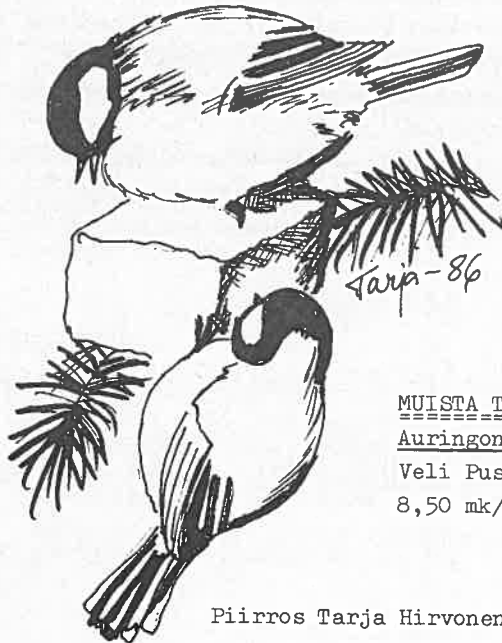
SYKSYN YHTEISMUUTTOHAVAINNOINTI 26.9.

Kun keväinen yhteismuutonhavainnointi ei ole viimevuosina juuri tuloksia tuottanut, niin kokeillaampa nyt syksyllä. Etelä-Karjalasta aloitteena tullut ehdotus järjestää Itä-Suomen kattava havainnointiverkosto onpi nytten kokeiluasteella ja toivottavasti runsaista havainnoista voidaan sitten väsäätä joku juttu.

Toivon, että yhteismuuttohavainnot ja myös kaikki muut havainnot lähetetään ripeästi, eikä jätetä havaintoja lojumaan pöytälaatikoihin. Näin varmistat, että suuremmalla todennäköisyydellä voit lukea nimesi ja havaintosi lehdestämme, etkä ole jarruttamassa juttujen ilmestymistä.

Kaikki havainnot tulisi ensisijaisesti lähettää uudelle päätoimittajalle Harri Kontkaselle, jolta saat myös kaikkia tarvitsemiasi lomakkeita vaikkapa puhelinsoittoa vastaan osoitteesta:

Harri Kontkanen
81235 Lehtoi
Puh. koti 973-79865

MUISTA TALVILINTUJA

Auringonkukan siemeniä saatavana

Veli Pusalta 25 kg:n säkeissä noin

8,50 mk/kg jäsenhintaan. Puh. 973-25727

Piirros Tarja Hirvonen

PKLTY:n KOKOUKSET SYYSKAUDELLA -87

30.9., 28.10. ja 25.11. (vuosikokous). Kokoukset pidetään Joensuun Yliopiston Biologian laitoksella alkaen klo 18.00.